

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

Tilivelvollinen Sivistyslautakunta ja hyvinvointilautakunta
sivistysjohtaja, opetus-, varhaiskasvatus- ja hyvinvointipäällikkö

Palvelualueen toimielin Sivistyslautakunta ja Hyvinvointilautakunta
Kasvatus- ja sivistyslautakunta (1.1.-31.7.2021)
Sivistyslautakunta (1.8.-31.12.2021)
Hyvinvointilautakunta (1.8.-31.12.2021)

Palvelualueen tulosalueet

Sivistys ja hyvinvointi yhteiset, Opetuspalvelut, Varhaiskasvatuspalvelut, Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut.

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella toimii kaksi lautakuntaa. Sivistyslautakunta ohjaa palvelutuotannossa varhaiskasvatus-, opetus- ja elinikäisen oppimisen palveluita. Hyvinvointilautakunta ohjaa palvelutuotannossa nuoriso-, liikunta- ja hyvinvointipalveluita.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella edistetään tasa-arvoisesti kuntalaisten varhaiskasvatusta, opetusta, sivistystä, osaamista, vapaa-aikaa ja hyvinvointia. Palvelut on tuotettu asiakaslähtöisesti, taloudellisesti ja tehokkaasti laadukkaita palveluja turvallisessa toimintaympäristössä.

Kasvatus- ja hyvinvointipalvelut

	TP 2020	TA 2021	MUUTOS	TAM 2021	TP 2021	TOT %	Poikkeama
Toimintatuotot	3 319 350	3 044 407	417 000	3 461 407	4 208 403	121,6 %	-746 996
Myyntituotot	1 331 619	1 165 850	50 000	1 215 850	1 659 706	136,5 %	-443 856
Maksutuotot	1 425 082	1 529 200	-10 000	1 519 200	1 490 456	98,1 %	28 744
Tuet ja avustukset	494 878	272 667	400 000	672 667	1 014 255	150,8 %	-341 588
Muut toimintatuotot	67 770	76 690	-23 000	53 690	43 986	81,9 %	9 704
Toimintakulut	-51 105 766	-52 920 594	-461 999	-53 382 593	-51 997 780	97,4 %	-1 384 813
Henkilöstökulut	-25 323 601	-25 583 440	-561 790	-26 145 230	-26 112 688	99,9 %	-32 542
Palvelujen ostot	-9 280 476	-9 885 158	-140 078	-10 025 236	-9 289 369	92,7 %	-735 867
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-790 010	-970 438	19 869	-950 569	-875 594	92,1 %	-74 975
Avustukset	-2 647 610	-2 784 600	200 000	-2 584 600	-2 274 321	88,0 %	-310 279
Muut toimintakulut	-13 064 068	-13 696 958	20 000	-13 676 958	-13 445 808	98,3 %	-231 150
Toimintakate	-47 786 416	-49 876 187	-44 999	-49 921 186	-47 789 377	95,7 %	-2 131 809
Vuosikate	-47 786 416	-49 876 187	-44 999	-49 921 186	-47 789 377	95,7 %	-2 131 809
Poistot ja arvonalentumiset	-696 084	-685 921		-685 921	-645 908	94,2 %	-40 013
Suunnitelman mukaiset poistot	-696 084	-685 921		-685 921	-645 908	94,2 %	-40 013
Tilikauden tulos	-48 482 501	-50 562 108	-44 999	-50 607 107	-48 435 285	95,7 %	-2 171 822
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-48 482 501	-50 562 108	-44 999	-50 607 107	-48 435 285	95,7 %	-2 171 822
Vyörytyserät	-2 852 812	-2 878 934		-2 878 934	-2 611 783	90,7 %	-267 151
Vyörytystuotot	4 708 250						
Vyörytyskulut	-7 561 062	-2 878 934		-2 878 934	-2 611 783	90,7 %	-267 151
Yli/alij. vyörytyser. jälkeen	-51 335 313	-53 441 042	-44 999	-53 486 041	-51 047 067	95,4 %	-2 438 973

Organisaatiomuutoksien vaikutukset

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella tapahtui organisaatiomuutos 1.8.2021 alkaen, kun Mäntsälän kunnan uusi organisaatio otettiin käyttöön. Palvelualueelle muodostui uusi tulosalue elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut, joka sisältää liikunta-, nuoriso-, kansalaisopisto-, kirjasto- ja hyvinvointipalvelut. Myös esiopetus siirtyi 1.8.2021 alkaen opetuspalveluiden tulosalueelta varhaiskasvatuksen tulosalueelle. Palvelualueen ja tulosalueiden talousarvio-, toteutuma ja vertailuvuoden luvut on esitetty uuden rakenteen mukaisina lukujen vertailukelpoisuuden hahmottamiseksi.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Opetuspalveluissa keskeistä oli oppivelvollisuuden laajeneminen ja ensimmäisen ikäluokan hakeutuminen toisen asteen oppivelvollisuuskoulutukseen. Oppivelvollisuusudistuksen valmistelu onnistui ja opiskelijoiden ohjaus oli tuloksellista. Samanaikaisesti käynnistettiin alueellinen valmistelu tutkintoon valmistavasta koulutuksesta Keudan johdolla. Kouluverkossa tapahtui myös muutos, kun Arolan koulu lakkautettiin ja oppilaat jatkoivat koulunkäyntiä Hyökännummen koulussa 1.8.2021 lähtien.

Varhaiskasvatuspalveluissa merkittävin muutos oli esiopetuksen järjestämisvastuun siirtyminen opetuspalveluista varhaiskasvatuspalveluihin. Lisäksi varhaiskasvatuksen kunnallisten palveluiden rakennemuutos eteni, kun Koskenrannan päiväkotia Amandan rakennushanke käynnistyi. Myös yksityisen kotihoidontuen kuntalisästä luovuttiin kesällä 2021.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelualueen toiminta käynnistyi elokuussa 2021, kun Mäntsälän kunnan uusi organisaatio otettiin käyttöön. Uudelle tulosalueelle siirtyivät vapaa-aika- ja hyvinvointipalvelut. Tulosalueella koronapandemian vaikutukset olivat merkittäviä ja supistivat palvelutarjontaa erityisesti vuoden 2021 alkupuolella, kun kansalaisopiston ja kirjaston palvelujen sulkeminen tai osittainen rajoittaminen vaikuttivat merkittävästi kuntalaisiin, henkilöstöön ja talouteen.

Myös muilla tulosalueilla koronan vaikutus oli merkittävä. Peruskoulut ja lukio olivat kevätlukukaudella vaihdellen lähi- ja etäopetuksessa. Päiväkodit olivat auki, mutta myös niihin koronalla oli laajoja vaikutuksia, erityisesti tämä huomattiin sijaishenkilöstön saatavuuden vaikeutumisena.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen toimintakate alitti vuoden 2021 muutetun talousarvion 2,1 milj. eurolla. Toimintatuotot ylittyivät 0,74 milj. euroa. Toimintatuloissa merkittävimmät kasvut tulivat opetuspalveluista, joissa kotikuntakorvaukset ja hankerahoitus ylittivät talousarviotavoitteet. Myös varhaiskasvatuksessa toimintatuotot ylittyivät ja kasvua tuli hanketoiminnasta ja varhaiskasvatusmaksujen ennakoitua paremmasta kertymästä.

Varhaiskasvatus- ja opetuspalveluiden sisäisten ateriapalveluiden laskutusperusteita tarkastettiin vuoden aikana ja tämä tuotti yhteensä 0,565 milj. euron säästön. Oppilaskuljetuksissa saatiin 0,113 milj. euron säästö, joka johtui Mäntsälä 2026 -ohjelman toimenpiteistä ja koronan vaikutuksista. Opetuspalveluiden leasingvuokrista saatiin myös 0,108 milj. euron säästö. Varhaiskasvatuksessa avustuksissa kotitalouksille kertyi 0,319 milj. euron säästö, kun lasten kotihoidon tukien käyttö laski ja vuoden 2021 aikana luovuttiin lasten kotihoidon tuen kuntalisästä.

Palvelualueen merkittävimmät menoilytykset kohdistui opetuspalvelujen henkilöstökuluihin, jotka nousivat 0,144 milj. eurolla. Nousu johtui tulosalueen hanketoiminnan laajenemisesta, kun Mäntsälästä tuli KUUMA-kuntien isäntäkunta sitouttavan kouluyhteisötyön hankkeelle.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelualueella jäätiin 30 698 tuhat euroa toimintatuottojen arvioidusta kertymästä. Tämä johtui pääasiassa maksutuotoista, jotka eivät kertyneet normaalisti koronasta johtuen.

Tulosalueen toimintakulut alittuivat 0,372 milj. euroa. Alitukset johtuivat henkilöstöjärjestelyistä, sisäisten kulujen kohdistamisista ja koronan vaikutuksesta palvelujen ostot vähenivät.

Palvelualueella toteutettiin Mäntsälä 2026 –ohjelmaa. Ohjelmasta toteutuivat Arolan koulun lakkautus elokuusta 2021 lähtien, koulukuljetusten tehostaminen, kotihoidon tuen kuntalisän poisto ja kirjaston palveluhankintojen supistaminen. Osittain toteutui hallinnon henkilöstömenojen leikkaus. Näiden säästöjen kokonaisumma oli 0,460 milj. euroa. Valtuusto päätti palauttaa kotihoidon tuen kuntalisän joulukuussa 2021, joten siltä osin pysyviä säästöjä joudutaan hakemaan toisaalta palvelualueella tarkentamalla säästöohjelmaa vuoden 2022 aikana.

Arvio tulevasta kehityksestä

Sivitys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarvio toteutui pääosin ennakoidusti, jos pois luetaan koronapandemian vaikutukset. Varhaiskasvatuksessa vuosi 2021 oli haastava, koska esiopetuksen siirtyminen varhaiskasvatukseen järjestämisvastuulle kasvatti palkkamenoja ennakoitua enemmän. Varhaiskasvatuksen osalta kehitys on tulevaisuudessa ennakoitavampaa talouden hallinnassa, kun vuonna 2021 tehtiin tulosalueella sisäinen korjaus menojen kohdentamisessa. Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueen toiminnan kehittäminen on huomioitava tulevaisuudessa ja se todennäköisesti vaatii resurssointia niin hanketoimintaan kuin ostopalveluihin sekä avustuksiin.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Varhaiskasvatuksessa on edelleen haasteita saada riittävästi varhaiskasvatuksen opettajia ja varhaiskasvatuksen uuden tehtävänimikkeen omaavien työntekijöiden varhaiskasvatuksen sosionomien rekrytointeja ei olla vielä aloitettu. Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteen muutokseen vaikuttaa vuoteen 2030 ulottuvana siirtymäaikana myös ulkoiset tekijät ja erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien koulutukseen hakeutumisen kiinnostuksen väheneminen. Tämä voi aiheuttaa kunnille vaikeuksia pätevän henkilökunnan saamiseen.

Koronapandemian aiheuttamat muutokset palvelukysyntään ovat haasteita, jotka näkyvät esimerkiksi kansalaisopiston ja kirjaston palveluiden käytön vähenemisenä. Näiden palveluiden palautuminen pandemiaa edeltävälle tasolle vie aikaa ja voi aiheuttaa ennakoimattomia seurauksia palveluiden laajuuteen sekä muutostarpeita palvelujen tuottamiseen.

Opetuspalveluissa ja varhaiskasvatuspalveluissa tulee ryhtyä ennakoimaan palvelutarpeen kehitystä esimerkiksi valtuustokausittain, koska lapsi- ja oppilasmäärät pienenevät tulevaisuudessa. Varhaiskasvatuksen ja opetuksen oppilas- ja opiskelijahuolto palveluiden toimivuuteen ja saatavuuteen tulee panostaa hyvinvointialueyhteistyössä, jotta toiminnan järjestämisen muutos etenee mahdollisimman sujuvasti. Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelualueella toiminnan kehittämisen haasteet liittyvät yhdyspintatyöhön sosiaali- ja terveystyöpalveluita nyt järjestävän Keusoten kanssa ja vuodesta 2023 lähtien muodostuvan hyvinvointialueen kanssa.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen johtoryhmä, johon kuuluvat sivistysjohtaja ja tulosaluepäälliköt vastaavat sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta. Riskien kartoitus ja tunnistaminen tehdään vuosittain talousarvion valmistelun yhteydessä. Seuranta toteutetaan osavuosisikatsauksissa ja palvelualueen laajennetussa johtoryhmässä, joka kokoontuu kuukausittain. Riskien ja sisäisen valvonnan arviointi tehdään tilinpäätöksen yhteydessä. Sivistyslautakunta ja hyvinvointilautakunta seuraavat osavuosisikatsauksissa tavoitteiden toteutumista ja riskienhallintaa. Palvelualueen johtaja ohjeistaa ja seuraa johtoryhmissä tavoitteiden toteutumista ja riskienhallintaa. Tulosaluepäälliköt toteuttavat yhdessä

yksiköiden johtajien kanssa käytännön riskienhallintatyötä ja raportoivat siitä. Tulosaluepäälliköt vastaavat tavoitteiden seurannasta ja toteutumisesta omalla tulosalueellaan.

Koronapandemiaan jatkumiseen varauduttiin vuonna 2021 tulosalueittaisilla suunnitelmilla ja toimilla sekä tehtiin myös pandemiasta palautumissuunnitelmat. Uusitut etätyösopimukset tehtiin ensin tulosaluepäälliköille ja samalla heidän kanssa käytiin läpi etätyösopimuksen solmiminen ja asiat, joihin tulee erityisesti kiinnittää huomiota sekä kerrattiin riskienarvioinnin tekeminen osana etätyösopimusta ja työntekijöiden työhyvinvoinnista huolehtimista etä- ja läsnätyössä. Sisäisen valvonnan asioita nostettiin esille palvelualueen johtoryhmissä. Tärkeimpiä niistä olivat laskujen käsittelyyn liittyvät asiat, henkilöstön työn tukeen liittyvien käytänteiden kertaaminen kuormittuneessa tilanteessa ja työaikaseurantaan liittyvät käytännöt. Palvelualueella koskeva riskien arviointi tehtiin syksyllä 2021 osana kunnan riskienhallinnan kehittämistä.

Sivistys ja hyvinvointi yhteiset

Tulosalueen toiminta-ajatus

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteisten palveluiden keskeinen tehtävä on tuottaa koko palvelualueen yhteisiä hallintopalveluja ja toimia sivistyslautakunnan ja hyvinvointilautakunnan tukena heidän työskentelyssään. Lisäksi palvelualueelle kuuluu lasten ja nuorten taiteen perusopetuksessa musiikkiopistopalveluiden osto ja ohjaus.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Vuodelle 2021 asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Varhaiskasvatuksen palveluiden tuotteistaminen tehtiin osana kunnan tuotteistamisprojektia. Tuotteistuksen hyödyt jäivät vähäisemmäksi kuin mitä oli alkuperäisesti asetettu tavoitteeksi. Sopimusvalvonnan kehittämiseen osallistuttiin osana käynnissä ollutta kunnan sopimushallinnan kehittämistä ja palvelualueella oltiin mukana Cloudia-sopimushallinnan käyttöönotossa. Hankintojen kirjaamista ehdittiin edistää vain osittain vuoden 2021, koska kunta teki päätöksen luopua HankintaSampo-järjestelmästä. Tulosalueella käynnistettiin keskustelut Porvoon seudun musiikkiopiston Mäntsälän toimipisteen tilaratkaisuista, joita jatketaan vuonna 2022.

Toimintakate toteutui 91,6 % jääden 51 783 euroa alle muutetun talousarvion. Henkilöstökulut alittuivat 24 753 eurolla johtuen mm. Mäntsälän kunnan organisaation muutoksista ja Mäntsälä 2026 – ohjelman toimenpiteistä. Palvelualueen taloushallinnon asiat siirtyivät kunnan talousyksikköön. Talous- ja hallintopäällikön virkaa ei täytetty ja se jätetään täyttämättä vuonna 2022. Toimintakate säilyi vuoden 2020 tasolla.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset

	TP 2020	TA 2021	MUUTOS	TAM 2021	TP 2021	TOT %	Poikkeama
Toimintakulut	-556 079	-664 021	50 000	-614 021	-562 238	91,6 %	-51 783
Toimintakate	-556 079	-664 021	50 000	-614 021	-562 238	91,6 %	-51 783

Opetuspalvelut

Tulosalueen toiminta-ajatus

Opetuspalvelut toteuttavat laadukasta perus- ja lukio-opetusta kasvun, hyvinvoinnin ja elinikäisen oppimisen kyvyn edistämiseksi. Oppimisen, opetuksen ja oppilaitosten toimintaa ohjaa jatkuvan kehittymisen tavoite.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Vuodelle 2021 asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Koronatilanne vaikeutti monelta osin palvelutuotannon järjestämistä. Koulujen käytössä oli suunnitelmat sekä palautumiseen että varautumiseen koskien Covid19-epidemiaa, mutta epidemian jatkuminen vaikeutti palautumissuunnitelman toteuttamista oppilaiden oppimisen, hyvinvoinnin ja tulevaisuususkon rakentamisessa. Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella tulevien tilikausien tapahtumissa tulee näkymään tarpeet, joihin tulee reagoida. Näitä ovat mm. lasten ja nuorten yksinäisyyden kokemisen tunteet, koettu ahdistuneisuus sekä kiusaamisen, väkivallan ja erityisesti seksuaalisen häirinnän kokemukset. Epidemian jatkuminen näkyi myös johdon ja henkilöstön työn kuormitusta lisäävänä tekijänä. Opetushenkilöstön sijaisten saatavuus vaikeutui poissaolojen myötä.

Opetussuunnitelmien valmistelu toteutettiin tavoitteiden mukaisesti. Perusopetuksen paikallinen opetussuunnitelma päivitettiin päättöarvioinnin kriteerien, äidinkieli- ja kirjallisuus –oppiaineen, tuntijaon, ohjaussuunnitelman, oppilaanohjauksen, toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen ja perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman osalta. Lukion paikallinen opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2021 lukien, 1.8.2019 voimaan astuneen uuden lukiolain velvoitteiden mukaisesti. Lisäksi toteutettiin lukion opetussuunnitelman valinnaisaineiden opintojaksojen opintopisteen kerryttävän tuntimäärän muutos.

Opetuksen tulosalueen tiimit koostuvat hallinnon, rehtorien ja koulujen henkilöstön edustajista. Tiimityöskentely edisti osaltaan henkilöstön osallisuutta ja vaikuttavuutta. Tiimien työllä edistettiin sekä päätöksenteon valmistelua, mutta myös käytännön koulutyötä. Hyvänä esimerkkinä onnistumisesta on yrittäjyyskasvatusta ja sen menetelmällisyyttä edistävä toiminta sekä kiusaamisen vastaisen toiminnan vahvistaminen kaikissa kouluissa. Jälkimmäisen tiimin toiminta perustui käyttöönotetun toimintamallin kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi –perustalle. Lisäksi erityisesti hankkeiden kautta henkilöstön osallisuutta saatiin vahvistettua. Opettajien erityisopettajan kelpoisuuteen tähtäävä koulutus käynnistettiin yhteistyössä Helsingin yliopiston ja Mäntsälän kansalaisopiston kanssa.

Oppivelvollisuuden laajentumisen mukaisia toimenpiteitä otettiin käyttöön velvoitteiden mukaisesti. Tavoite saavutettiin suunnitelman mukaisesti. Toimintaa kehitetään edelleen. Koulujen sisäisiä johtamisrakenteita vahvistettiin sekä henkilöstön ammattiosaamista ja pysyvyyttä edistettiin osana työn vaativuuden arvioinnin järjestelmää.

Ehnroosin koulu pilotoi harrastamisen, liikkumisen ja hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteitä liikuntalähikoulu ajattelun mukaisesti. Paikallisten urheiluseurojen kanssa laadittiin yhteistyömahdollisuuksia kartoittava kysely osana kerhotoiminnan kehittämistä. Pääosin koronasta johtuvien syiden perusteella kerhotoiminta ei kuitenkaan käynnistynyt.

Terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvointia edistävän oppimisympäristön kehittäminen toteutui suunnitellusti. Ehnroosin koulun rakentaminen eteni suunnitellusti, Myllymäen ja Hepolan koulujen tarveselvitys- ja hankesuunnittelut olivat valmistelussa ja päätöksenteossa.

Tieto- ja viestintäteknologian, vuoden 2021 koulutustarjonnan painopisteinä olivat Teamsin käyttö opetuksessa, ohjelmointiosaamisen kehittäminen ja robotiikka. Opetuspalvelut toteuttivat lisäksi yhteistyössä tietohallinnon kanssa tieto- ja viestintäteknologian sisältöihin kuuluvaa koulutusta, jonka kohderyhmänä oli kunnan kaikki työntekijät. Koronan vaikutukset näkyivät koulutukseen osallistumisen mahdollisuuksiin.

Valtionavustusten (hankkeet) kasvu näkyy myönteisesti palveluiden tuottamisen mahdollisuuksia lisäävänä tekijänä, mutta tuottaa edelleen lisääntyvää riskiä omarahoitusosuuden kattavuudelle. Hankkeiden hallinnointi sekä tulosalueella että kouluilla lisää työn kuormittavuutta. Monia tavoitteita toteutetaan hankerahoituksella, joka lisää riskiä toiminnan saattamiselle osaksi pysyvää palvelutuotantoa. Hankkeita koskevat toiminnalliset tavoitteet saavutettiin pääosin toimintakauden aikana. Hankkeiden kautta kehitettiin erityisesti seuraavia teemoja: koulupudokkuuden ennaltaehkäiseminen, poissaolojen vähentäminen, kiusaamisen vastainen toiminta, lukutaidon edistäminen, harrastustoiminnan laajentaminen, lähikouluperiaatteen vahvistaminen ja opinto-ohjauksen kehittäminen osana oppivelvollisuuden laajentumista. Lisäksi hankkeiden kautta toteutettiin seuraavia henkilöstökoulutuksen teemoja: henkilöstön minäpystyvyyden vahvistaminen, menetelmäosaamisen ja ryhmänhallintataitojen syventäminen sekä henkilöstön hyvinvoinnin edistäminen.

Keusoten palvelusopimuksen mukainen ja Hepolan koulun tuottaman aamu- ja iltapäivähoito erityishuoltona koskeva toiminta käynnistyi. Sopimus on voimassa vuoden 2022 loppuun asti.

Opetuspalveluiden toimintakate toteutui 30,9 milj. euroa ja alitus oli 0,62 milj. euroa muutettuun talousarvioon nähden. Edelliseen vuoteen verrattuna toimintakate kasvoi 1,0 milj. euroa. Merkittävin muutos kohdistui tulojen kasvuun toiminta vuotena 2021. Toimintatulot ylittyivät 0,67 milj. euroa muutettuun talousarvioon nähden, josta suurimmat tulokertymät kohdistuvat sijoitettujen lasten kotikuntakorvauksiin 0,37 milj. euroa sekä hankkeiden tuloutuksiin 0,2 milj. euroa. Toimintakulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti. Toimintamenoissa ylitykset kohdistuivat henkilöstömenoihin hanketoiminnan laajenemisen johdosta 0,14 milj. eurolla kun taas säästöjä kertyi muista palveluista niin oppilas-kuljetuksista kuin sisäisiä ateriapalveluista.

Opetuspalvelut

	TP 2020	TA 2021	MUUTOS	TAM 2021	TP 2021	TOT %	Poikkeama
Toimintatuotot	1 753 090	1 472 340	450 000	1 922 340	2 591 545	134,8 %	-669 205
Toimintakulut	-31 660 600	-32 960 647	-500 000	-33 460 647	-33 512 866	100,2 %	52 219
Toimintakate	-29 907 510	-31 488 307	-50 000	-31 538 307	-30 921 320	98,0 %	-616 987

Varhaiskasvatuspalvelut

Tulosalueen toiminta-ajatus

Varhaiskasvatus ja esiopetus toteuttavat lapsen huoltajien ja kasvuympäristön muiden toimijoiden kanssa lapsen hoidon, tukevat pedagogisesti lapsen kasvua sekä edistävät lapsen kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Varhaiskasvatus ja esiopetus toteutuvat henkilöstön, lasten, huoltajien ja ympäristön vuorovaikutuksessa, jossa kasvatus, opetus ja hoito muodostavat eheän kokonaisuuden.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Vuodelle 2021 asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Koronapandemiasta johtuen henkilöstömenot lisääntyivät mm. Sijaisten palkkaamisen vuoksi. Henkilöstömenojen kasvuun vastattiin siirtämällä määrärahoja henkilöstömenoihin tulosalueen sisällä. Koronapandemia on vaikuttanut myös henkilöstön työssäjaksamista ja työhyvinvointia heikentävästi. Varhaiskasvatuspalvelut tuoteistettiin, mutta tuoteistuksen hyödyntäminen mm. Talousarvion 2022 laadinnassa jäi vähäiseksi. Tähän vaikutti osaltaan se, että kunnassa samanaikaisesti lähdettiin tuoteistukseen Kuntamaisema työkalua hyödyntäen. Kuntamaisematyökalun hyödyntäminen tilastoinnin ja raportoinnin työkaluna jatkuu vahvana vuonna 2022.

ProConsona varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmän päivitystyö CGI Vesaan siirtyi vuodelle 2022 palveluntuottajasta johtuvasta syystä.

Lakimuutokset henkilöstön ilmoitusvelvollisuuteen ja henkilöstön mitoitukseen liittyen 1.8.2021 eivät lisänneet juurikaan varhaiskasvatuksen kustannuksia, koronapoissaoloista johtuen. Asiakasmaksulain muutos 1.8.2021 alkaen ei vähentänyt arvioituja maksutuottajia vuonna 2021 huoltajien tulotason ja varhaiskasvatuksessa lapsimäärän lisääntymisen vuoksi.

Vuosi 2021 oli varhaiskasvatuksessa paikallisten varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmaa täydentävien pedagogisten asiakirjojen laatimisen ja päivittämisen vuosi. Varhaiskasvatus ja esiopetussuunnitelman pedagogisista liitteistä laadittiin Mäntsälän kunnan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma sekä suunnitelma lapsen suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana varhaiskasvatuksen tasa-arvo hanketta. Suunnitelmat hyväksyttiin keväällä kasvatus- ja sivistyslautakunnassa sekä syksyllä sivistyslautakunnassa. Suunnitelmaan lapsen suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä liittyvät jalkauttamiskoulutukset henkilöstölle järjestetään keväällä 2022.

Opetus ja kulttuuriministeriön rahoittamista hankkeista varhaiskasvatuksen tasa-arvo -hanke jatkui ja jatkuu edelleen toimintakautena 2021-2022. Hankkeelle haetaan myös jatkoavustusta toimintakaudelle 2022-2023. Avustusta saatiin keväälle 2021 myös Covid 19 pandemian vuoksi. Avustuksella palkattiin puoleksi vuodeksi hanketyöntekijä Hyökännummen päiväkotiin. Lisäksi vanhempainliiton kanssa yhteistyössä tehtävä Karuselli -hanke Hyökännummen ja Myllytontun päiväkodin osalta ei toteutunut parhaalla mahdollisella tavalla Korona-pandemiasta johtuvien rajoitusten vuoksi.

Amandan päiväkodin kilpailutuksen pohjalta urakoitsijat valittiin teknisessä lautakunnassa maaliskuussa 2021. Lapset ja henkilöstö siirtyivät toisiin päiväkoteihin 1.8.2021 alkaen. Päiväkoti valmistuneena aikataulussa elokuuksi 2023. Uuden päiväkodin avautuessa toimintakauden 2022 - 2023 alkaessa on suunnitteilla siirtää useamman keskusta-alueen pienen päiväkodin toiminta uusiin tiloihin (Onnilanrinne, Mustamäki, Taikametsä sekä Pilvikirsikan ryhmäperhepäiväkoti).

Kotihoidontuen kuntalaisä maksaminen päättyi 31.4.2021. Mäntsälän kunnanvaltuusto palautti kotihoidontuen kuntalaisä 1.3.2022 alkaen TA 2022 yhteydessä.

Toimintakulttuurin kehittämisen painopisteet varhaiskasvatuksessa toimintavuonna 2021 olivat strategisten tavoitteidemme mukaisia. Uutena painopisteenä toiminnan suunnittelussa ja strategisten tavoitteiden pohjalta työskentelyssä oli osallisuus ja vaikuttaminen 1.8.2021 alkaen. Toimintaa on arvioitu säännöllisesti osavuositarkastusten yhteydessä. Strategiatyö jatkuu uuden Mäntsälän kunnan strategian pohjalta.

Varhaiskasvatuksen hoitopäivien lukumäärä lisääntyi 2021, koska vuonna 2020 oli poikkeustilanne ja suositus pitää lapset kotona. Varhaiskasvatuksen kokopäivähoidon hoitopäivien määrä lisääntyi 15 % ja osapäivähoidon hoitopäivien 14 % edellisvuodesta. Vuoro-päivähoidon kokopäivähoitopäivät lisääntyivät

18 % osapäivähoidon 21 % edellisvuodesta. Perhepäivähoidon kokopäivähoitopäivät lisääntyivät 4 % ja ryhmäperhepäivähoidossa 15%. Kotihoidontukea saavien lasten määrä aleni -10 % ja yksityisen hoidon tuella yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä aleni -5% tilikaudella 2021.

Varhaiskasvatuksen lapsimäärän lisääntymiseen vaikutti erityisesti se, että esiopetuksen järjestämisvastuu siirtyi varhaiskasvatukselle 1.8.2021 alkaen. Esiopetuksessa oli vuonna 2021 23 lasta enemmän kuin vuonna 2020, mutta vuoden 2021 lopussa lapsia oli kunnallisessa varhaiskasvatuksessa vain 13 enemmän kuin vuonna 2020.

Varhaiskasvatuspalveluiden tulosalueen toimintakate oli 13,6 milj. euroa jäaden 1,1 milj. euroa alle muutetun talousarvion. Toimintakate supistui 0,8 milj. eurolla -6 % tilinpäätösvuodesta 2020. Toimintakulut 14,9 milj. euroa alittivat talousarvion 1,0 milj. eurolla ja toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion 0,1 milj. eurolla ja pysyivät lähes tilinpäätös 2020 tasolla. Toimintamenoissa alitukset olivat seurasta kotihoidontuen ja yksityisen hoidontuen vähäisemmästä tarpeesta yhteensä 0,3 milj. euroa. Myös sisäiset että ulkoiset palvelujen ostot alittuivat yhteensä 0,54 milj. euroa, josta sisäisistä ravitsemuspalveluista kertyi 0,41 milj. euron ja ulkoisista palveluiden ostoista 0,1 milj. euron säästöt. Henkilöstömenot alittuivat 0,09 milj. euroa.

Varhaiskasvatuspalvelut

	TP 2020	TA 2021	MUUTOS	TAM 2021	TP 2021	TOT %	Poikkeama
Toimintatuotot	1 210 254	1 180 900		1 180 900	1 289 389	109,2 %	-108 489
Toimintakulut	-15 696 727	-15 913 485		-15 913 485	-14 900 437	93,6 %	-1 013 048
Toimintakate	-14 486 473	-14 732 585		-14 732 585	-13 611 048	92,4 %	-1 121 537

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

Tulosalueen toiminta-ajatus

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelualue edistää ja ylläpitää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä järjestämällä matalankynnyksen opisto-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalveluita. Monipuoliset hyvinvointia edistävät palvelut toteutetaan asiakaslähtöisesti vastaamaan kuntalaisten tarpeita. Laadukkaat hyvinvointia edistävät palvelut ovat kunnan vetovoimatekijä.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelualue aloitti toimintansa 1.8.2021. Tulosalueen yksiköiden tavoitteet saavutettiin osittain ja tähän vaikutti merkittävästi pandemia ja koronan aiheuttamat rajoitukset. Maksutuotot vähentyivät tulosalueella koronarajoitusten vuoksi kaikkien tulosyksiköiden osalta. Liikuntapalveluissa jäätin tulotavoitteista, koska liikuntatilojen vuokrat ja muut maksut eivät kertyneet odotetusti. Kansalaisopiston kurssimaksut jäivät odotettua pienemmiksi ja koronaviestintä toi lisäkustannuksia. Kirjaston toimintatuotoista toteutui reilu puolet.

Kansalaisopiston vuoden 2021 tavoitteena oli järjestää kursseja ja tapahtumia, jotka tuottavat osaamista ja hyvinvointia kuntalaisille. Kansalaisopisto keräsi palautetta erityisesti etäopetukseen osallistuneilta. Opiskelijoiden digiosaaminen lisääntyi, mutta kokonaan tavoitetta ei saavutettu, koska koronasta johtuen opetuksen tuntimäärä ja netto-opiskelijamäärä jäivät toteutumatta. Koronapandemia vaikutti kansalaisopiston toimintaan koko vuoden. Viranomaisten määräämät opetussulut sekä osallistujamäärien rajoitukset kursseilla vaikuttivat netto-opiskelijamääriin, joka jäi 27 % tavanomaisesta opiskelijamäärästä.

Myös opetustunnit sekä kurssien määrät eivät toteutuneet suunnitellusti. Lasten ja nuorten osalta opetus jatkui melkein koko vuoden lähiopetuksena. Keväällä aikuisten kurssit olivat joko etäopetuksessa tai ne oli keskeytetty. Opiskelijoille oli saatavilla etäohjausta digiosallistumiseen.

Kirjaston tavoitteena oli tarjota sisällöltään ja muodoiltaan monipuolisia aineistoja, matalan kynnyksen palveluja, opastusta, kohtaamisia ja tapahtumia sekä kokeilee uutta ja osallistuu kirjaston ulkopuolisiin tapahtumiin. Tavoite saavutettiin haastavasta tilanteesta huolimatta. Kirjaston aineistohankinta toteutui suunnitellusti ja e-aineistojen hankintaa lisättiin Kirkes-kirjastojen yhteisen linjauksen mukaisesti. Aukioloajat toteutuivat paremmin kuin vuonna 2020, mutta kirjastoauto oli koronarajoitusten vuoksi pois ajasta 25 viikkoa. Tapahtumia järjestettiin yli 100 kpl ja opastuksia 75 kpl. Ulkopuolisiin tapahtumiin kirjasto osallistui 5 kertaa. Digiopastuksia tarjottiin ajanvarauksella koko vuoden ja digicafe toimi normaalisti syksyllä. Koronasta johtuen kirjaston toimintatuotot eivät toteutuneet ja menot alittuivat.

Hyvinvoinnin- ja terveydenedistämisen tavoitteena oli, että resurssit rahoituksen ja henkilöstön osalta pysyvät vähintään olemassa olevalla tasolla. Tavoite saavutettiin osittain. Henkilöresurssi säilyi ennallaan, mutta kunnan organisaatiouudistuksen takia rekrytoinnit tehtiin vasta loppuvuodesta 2021 ja vuosi toimittiin puolikkaalla resurssilla. Vapaa-aikapalveluissa tavoitteina olivat, että vapaa-aikapalvelut toimivat laaditun strategian mukaisesti ja että tulosalue suoriutuu päällikön vaihdoksesta ja tulevasta organisaatiomuutoksesta. Strategisten tavoitteiden toteutumista seurattiin ja tehtiin muutoksia tavoitteiden saavuttamiseksi. Vapaa-aikapäällikön 50 % työpanos toimi, kun työn painopistettä rytmitettiin ja vuoroteltiin hyvinvointikoordinaattorin työn kanssa. Tavoite saavutettiin vain osittain, koska henkilöstöresurssissa oli vajausta ja organisaatiomuutoksesta aiheutui työjärjestelyjä. Koronasta ja organisaatiomuutoksesta johtuen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluissa sekä vapaa-aikapalveluissa jäätin tulotavoitteista ja alitettiin toimintamenot.

Koronan aiheuttamat haasteet heijastavat pitkälle tulevaisuuteen, miten saadaan jatkossa kansalaisopiston kursseille opiskelijoita, kirjastoon asiakkaita sekä liikunnaharrastajat löytävät urheiluseurojen ja muiden järjestämiin liikuntaryhmiin. Toiminnan palauttamiseen tulee panostaa mm. yhteis- ja verkostotyötä lisäämällä sekä avustuskäytäntöjä muuttamalla vastaamaan paremmin vallitsevaa tilannetta. Toiminnan palauttaminen ennen koronaa olevalle tasolle aiheuttaa myös kustannuksia, joita kaikkia ei voi etukäteen ennakoita.

Hankkeiden hallinnassa tulosalueella jo päätökseen saatujen hankkeiden osalta jouduttiin tekemään pieniä palautuksia. Nykyisten hankkeiden omarahoitusosuuksien tuloutuksia korjattiin ja loppuvuoden perintörahatuloutukset tehtiin ennen tilivuoden päättymistä tulosalueelle, näin hankkeiden kokonaiskustannukset pystyttiin huomiomaan raportoinnissa oikealla tavalla.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin toimintakate oli 2,69 milj. euroa ja alittui 0,34 milj. eurolla. Tulojen osalta liikuntapalvelujen, kansalaisopiston ja kirjaston tulokertymät jäivät alle odotusten 0,031 milj. euroa. Toimintamenoissa säästöä kertyi koko tulosyksikössä 0,37 milj. euroa, josta merkittävimmät kohdistuivat palvelujen ostoihin ja muihin menoihin yhteensä 0,3 milj. euroa sekä henkilöstömenoihin 0,058 milj. euroa.

Elinikäisen oppimisen ja

hyvinvoinnin palvelut	TP 2020	TA 2021	MUUTOS	TAM 2021	TP 2021	TOT %	Poikkeama
Toimintatuotot	356 005	391 167	-33 000	358 167	327 469	91,4 %	30 698
Toimintakulut	-3 192 359	-3 382 440	-12 000	-3 394 440	-3 022 240	89,0 %	-372 200
Toimintakate	-2 836 354	-2 991 273	-45 000	-3 036 273	-2 694 771	88,8 %	341 502

Neuvostot

Lapsi- ja perheasiainneuvosto

Mäntsälään perustettiin lapsi- ja perheasiainneuvosto keväällä 2021. Neuvoston tehtävänä on edistää mäntsäläläisten lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin toteutumista ja yhteisöllisyyttä sekä kehittää olemassa olevia palveluja ja toimintoja.

Neuvostoon kuuluu 7 jäsentä ja se kokoontui vuonna 2021 5 kertaa. Syyskaudella 2021 neuvosto siirtyi hyvinvointipalveluista varhaiskasvatuspalvelujen ohjaukseen. Järjestäytymisen lisäksi neuvostossa käsiteltiin tiedottamista, uutta kuntastrategiaa sekä valtakunnallisia ja paikallisia lapsiperheiden ajankohtaisia asioita. Vuoden 2022 teemoiksi valittiin lasten- ja nuorten mielenterveyden tukeminen, liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen sekä luovien ajattelutapojen ja toimintamallien kehittäminen.

Ikäihmistenneuvosto

Ikäihmisten neuvosto on Mäntsälän ja Pornaisten kuntien eläkeläisjärjestöjen yhteistyöelin, jonka tehtävänä on seurata ikääntyneen väestön hyvinvointia ja iäkkäille suunnattujen palveluiden toteutumista, sekä antaa lausuntoja havaittujen epäkohtien korjaamiseen.

Ikäihmisten neuvosto kokoontui vuoden 2021 aikana viisi kertaa, joista kolme kokousta oli Teamsin välityksellä. Näin ollen taloudellista säästä tuli kokoustarjoilujen ja matkakustannusten osalta. Uusi ikäihmistenneuvosto on yhdeksän jäseninen. Ikäihmisten juhlaa lukuun ottamatta suunnitellut tapahtumat ja vierailut jäivät toteuttamatta korona rajoitusten vuoksi.

Vammaisneuvosto

Vammaisneuvosto on kuntalain 22§:n mukainen vaikuttamistoimielin, joka kunnanhallituksen on asetettava vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla vammaisneuvostossa riittävä edustus.

Vammaisneuvosto kokoontui vuoden 2021 aikana neljä kertaa, joista kaksi oli Teams- kokouksia. Suunniteltuja juhlia ei voitu toteuttaa koronarajoitusten vuoksi. Säästöjä syntyi kokoustarjoiluista, matkalaskuista ja koronarajoitusten vuoksi toteutumattomista tapahtumista ja juhlista.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto kokoontui vuoden 2021 aikana kymmenen kertaa, joista kuusi oli hybridikokouksia, kolme Teams- kokouksia ja yksi paikan päällä kokous. Talouden suhteen +- tilanne.

Korona vaikutti nuorisovaltuuston toimintaan heikentävästi. Uusia toiminta- ja toteutustapoja kokeiltiin nuorten aktivoimiseksi, sosiaalista mediaa hyödynnettiin. Syyskaudella nuorisovaltuuston jäsenet jalkautuivat kuukausittain Monitoimitalon nuorisotilaan Nuva Breikkien muodossa. Nuorisovaltuuston iso tapahtuma oli kuulemistilaisuus messutyypisenä tapahtumana 10.11.21 monitoimitalon nuorisotilassa.

Vuosi 2021 oli nuorisovaltuustossa haastava jäsenmuutosten ja koronan vuoksi. Nuorisovaltuusto on tuonut nuorten ääntä esim. koulukyyditysohjeistuksissa, kunnan kesätyöntekijöiden valinnassa ja koulukiusaamisiin liittyvissä asioissa.

Nuorten hyvinvointia parantavissa asioissa on nuorisovaltuuston puheenjohtaja tehnyt yhteistyötä sote-alueen puheenjohtajien kanssa.

Investoinnit

Investoinnit	Kustannus- arvio ja muutokset	TA 2021	TA muutokset 2021	TA muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2021	Poikkeama	Tot %
Sivistys- ja hyvinvointilautakuna							
Irtain omaisuus							
Tilojen kalustaminen							
Vaarojen ja riskien arvioinnin muk. investointitarp.	N Menot	-15 000		-15 000	-25 357	10 357	169,0 %
Iltapäivätoiminnan ja uuden opetussuunnitelman mukainen kalust.	N Menot	-15 000		-15 000		-15 000	
Työergonomian edistämisen mukaiset kalustehankinnat	N Menot	-15 000		-15 000		-15 000	
Varhaiskasvatussuunnitelman mukainen kalustaminen	N Menot	-15 000		-15 000		-15 000	
Sivistyslautakunta yhteensä	Menot	-60 000		-60 000	-25 357	-34 643	42,3 %
	Tulot						
	N Netto	-60 000		-60 000	-25 357	-34 643	42,3 %

Irtaimistokalusteiden hankintaan oli varattu 60 000 euroa. Riiehenmäen koulun yläkoulun käsityöluokan muutostyöt eivät edenneet suunnitellusti. Tilojen tyhjentäminen ja suunnittelu sekä hankkeen eteenpäin vienti osoittautuivat ennakoitua enemmän työtä vaativiksi. Syksyllä 2021 koulun edustajat tekivät yhdessä Toimitilapalveluiden ja ulkopuolisen suunnittelijan kanssa käsityöluokan uudistamisen kokonaissuunnitelman, joka pohjautui Aluehallintoviraston tarkastuskertomuksessa esille nostettuihin velvoittaviin vaatimuksiin turvallisuuspuutteiden korjaamiseksi. Suunnitelmasta osa ehdittiin toteuttaa vuonna 2021 ja vuoden 2022 talousarvioon varattiin rahoitus suunnitelman loppuun vientiin. Osa vuonna 2021 toteutetuista investointihankinnoista kirjattiin varhaiskasvatus- ja opetuspalveluiden käyttötalouteen, koska hankinnat eivät olleet varsinaisia investointeja.